

Uchwała Nr 111/15
Rady Gminy Opatówek
z dnia 11 grudnia 2015r.

**w sprawie: przyjęcia do realizacji na lata 2016-2018 Gminnego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie - program wchodzący w
skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym /Dz.U. z 2015r., poz. 1515/ w związku z art. 17 ust.1 pkt 1, art. 110 ust.4 i 10 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej / Dz.U. z 2015r. poz. 163 ze zm. / oraz art. 6 ust.1, 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz.U. z 2015r. poz. 1390 ze zm./ Rada Gminy Opatówek uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2018 - program wchodzący w skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Program realizowany jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Opatówek.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie w dniu 01 stycznia 2016r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocyw Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Opatówekna lata 2016-2018

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	1
II Charakterystyka zjawiska przemocy	1
III Podstawa prawna Programu.....	5
IV. Zasady działania Programu	6
V. Cel główny Programu	6
VI. Cele szczegółowe Programu	6
VII. Adresaci Programu	7
VIII. Prognozowane efekty Programu	7
IX. Założenia Programu	7
X. Termin realizacji Programu	7
XI. Realizatorzy Programu	8
XII. Dostępne dane liczbowe na temat zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Opatówek w latach 2013 -2014	8
XIII. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	9
XIV. Główne i szczegółowe działania w Gminie	10
XV. Ewaluacja	12
XVI. Źródła finansowania	12

I. Wstęp

Zjawisko przemocy w rodzinie, z uwagi na jej złożoność zasługuje na miano problemu interdyscyplinarnego i dlatego jest w kręgu zainteresowań zarówno naukowców, jak i osób na co dzień pracujących z osobami „uwikłanymi” w przemoc domową. Ze względu na wieloaspektowość zjawiska, przemoc ma różne oblicza i przejawy. Dowodem tego jest różnorodność definicji i typologii pojęcia „przemoc domowa”. z uwagi na interdyscyplinarny charakter zjawiska przemocy domowej, możemy rozpatrywać ją z perspektywy psychologicznej, socjologicznej, prawnej, indywidualnej, systemowej, społecznej. Zgodnie z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie jest przestępstwem, a sprawca przemocy ponosi prawną odpowiedzialność za swoje czyny.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, krajowy i wojewódzkie programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie ma za zadanie wyznaczać główne kierunki realizacji zadań związanych z możliwością wyznaczania wszelkiego rodzaju działań mających na celu udzielania kompleksowej pomocy rodzinom z terenu Gminy Opatówek. Jego formuła jest zgodna ze Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Opatówek na lata 2011 - 2018.

Podstawą efektywnej pracy jest współpraca przedstawicieli służb i instytucji, które na terenie gminy funkcjonują w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Definicja przemocy

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt.1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Według roboczej definicji, przyjmowanej przez polskich specjalistów, przemoc domowa to: działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne lub psychiczne), powoduje szkody lub cierpienia. W przemocy domowej należy zwrócić szczególną uwagę na demonstrację siły lub władzy i wykorzystanie ich w sposób, który krzywdzi innych członków rodziny

RZEMOC W RODZINIE CHARAKTERYZUJE SIĘ TYM, ŻE:

1. **JEST INTENCJONALNA** Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. **SILY SĄ NIERÓWNOMIERNE** W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.
3. **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE** Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
4. **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL** Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić:

- przemoc, w której sprawcami są dorośli: *przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,*
- przemoc, w której sprawcami są dzieci: *przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,*
- przemoc, w której sprawcami mogą być dorośli i dzieci: *przemoc wobec osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych.*

Należy pamiętać o innym rodzaju przemocy, jaką jest autoagresja, tj. zachowania samobójcze (myśli samobójcze, usiłowanie popełnienia samobójstwa i samobójstwa dokonane), lub samouszkodzenia.

Najczęściej występujące i wymieniane w literaturze formy przemocy to: przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, przemoc emocjonalną, ekonomiczną, izolowanie, groźby i zastraszanie, manipulowanie, wykorzystywanie i nadużywanie tradycyjnych wyobrażeń o przywilejach przysługujących mężczyźnie.

Wszystkie te formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają. Ofiary rzadko doświadczają jednej tylko formy maltretowania. Bywa, że wykorzystywanie seksualne i przemoc fizyczna poprzedzone są przemocą psychiczną, towarzyszy temu też zaniedbanie emocjonalne.

Statystyki pomocy społecznej zawierają na ogół informacje na temat mniej uprzywilejowanych społecznie grup, które mają obowiązek udzielania informacji w trakcie sporządzania wywiadu środowiskowego. Ludzie dobrze sytuowani materialnie mają większą możliwość uchronienia swojej prywatności przed zainteresowaniem urzędów i policji. Dlatego też trudno uchwycić prawdziwe rozmiary przemocy w rodzinie, chociaż jest ona zjawiskiem powszechnie występującym w społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym.

Rola stereotypów i przekonań

Stereotypy, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość są kolejną groźną pułapką. Przyjmowanie ich następuje ze szczególną łatwością, wtedy, gdy nie napotykają żadnych przeciwstawnych sądów. Zniewalający wpływ ich powszechności pochodzi także z sugestywnej mocy powtarzania, szczególnie, gdy nie tylko słuchamy powtórzeń całego środowiska, ale i sami powtarzamy.

Uwalnianie się od stereotypów utrudnione jest przez fakt, że fałszywe założenia są często przekonaniem charakterystycznymi dla całego środowiska lub danej epoki. Obejmują one różnorodne obszary codziennego życia, m.in. podział ról w domu, przywileje związane z płcią itp. Osobom żyjącym w środowisku, gdzie panuje przyzwolenie na wyzwiska i bicie jest o wiele trudniej przeciwstawić się takiemu traktowaniu niż tym, których otoczenie takich zachowań nie aprobuje.

Konsekwencje przemocy

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zmniejszają opór przed agresywnym zachowaniem, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Są to także koszty ekonomiczne, związane ze świadczeniami medycznymi dla jej ofiar.

Zasady pomocy

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi przemocy aktualnie rozgrywanej się, formuła poradnictwa ma zasadniczo poważniejsze zastosowanie niż formuła psychoterapii. By móc rozpocząć terapię najpierw należy zatrzymać przemoc i dodać konstruktywnej mocy ofierze. Jeżeli pomagamy osobie, która dzisiaj doznaje przemocy, to zajmujemy się przede wszystkim terażniejszością, a nie przeszłością. Osobie pokrzywdzonej najpierw trzeba pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wtedy, gdy ona ustanie można zająć się śladami krzywd z przeszłości.

Najważniejsze zasady, którymi powinniśmy kierować się w procesie pomagania, pamiętając, że nie ma żadnego usprawiedliwienia dla stosowania przemocy to:

- **bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,**
- **autonomia osoby doznającej przemocy,**
- **odpowiedzialność osoby stosującej przemoc.**

Ponieważ przemoc może spowodować poważne obrażenia, a nawet śmierć istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia wystąpieniem groźnych dla życia zachowań przeciwko sobie lub innym ze strony sprawcy, ofiary lub dzieci. Ocena potencjalnego zagrożenia życia powinna być przeprowadzana za każdym razem, gdy rozpoznamy występowanie przemocy domowej. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne pomocy ofiarom to:

- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- informacja,
- edukacja,
- specjalistyczne poradnictwo/medyczne, psychologiczne, prawne, zawodowe, rodzinne, terapeutyczne/,
- wsparcie emocjonalne,
- psychoterapia,
- pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

Pracując z rodzinami doświadczającymi przemocy domowej należy uzbroić się w cierpliwość. Ważna jest zwykła, ludzka życzliwość, chęć niesienia pomocy i przelamywania mitów i stereotypów. Skierowane do rodziny działania powinny łączyć długofalowość, interdyscyplinarność, kompleksowość. Procedury, prawo mają pomagać, ale najwięcej zależy od ludzi i ich rozumienia swojego miejsca w systemie pomocy rodzinie.

Procedura „Niebieskie Karty” jako przykład łączenia kompetencji różnych służb

Procedura „Niebieskie Karty ” jest podstawowym instrumentem podejmowania interwencji w rodzinie, w której dochodzi do przemocy. Celem interwencji jest konieczność ochrony życia i zdrowia osób krzywdzonych. podstawą prawną interwencji opartej o Niebieską Kartę jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy z dnia 29 lipca 2005r. i rozporządzenie wykonawcze. Nie wymaga

zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura dotyczy znacznie szerszego zakresu działań niż działania prawne, bowiem pojęcie „przemoc” nie jest równoznaczne z pojęciem „przestępstwa” (nie każdy akt przemocy spełnia kryteria przestępstwa). Niebieska Karta nie jest sankcją wymierzoną przeciw komukolwiek! Nie służy do wymierzania sprawiedliwości, nie jest środkiem karnym, egzekucyjnym ani represyjnym.

Niebieskie Karty nie zastępują społecznego obowiązku zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Jest bardzo ważnym instrumentem w procesie pomagania. Służy do dokumentowania przemocy w rodzinie i realizacji konkretnych działań pomocowych na rzecz rodziny, przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb na rzecz osób doznających i stosujących przemoc w rodzinie. Bowiem w przypadku przemocy w rodzinie działania indywidualne nie przynoszą pożądanych efektów.

Szczegóły dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta” zostały określone w Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” / Dz. U. z 2011r. nr 209 poz. 1245/.

Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określiła ponownie kompetencje poszczególnych samorządów, w tym gminnego, dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wprowadzony został obowiązek opracowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Jednocześnie w powyższej ustawie określono kompetencje i możliwości pozostałych służb i jednostek, m.in. policji, prokuratury, sądu, ochrony zdrowia (lekarzy rodzinnych, pielęgniarek środowiskowych). Możliwość wystawienia przez lekarza rodzinnego ofiarom przemocy domowej bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego z doznanych obrażeń, zastosowanie eksmisji sprawcy z miejsca pobytu lub zamieszkania, możliwość odebrania przez pracownika socjalnego dziecka z domu, w którym w wyniku przemocy zagrożone jest jego życie lub zdrowie - to tylko niektóre nowe możliwości udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jednym z zadań własnych gminy realizowanych w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest tworzenie i obsługa zespołów interdyscyplinarnych. Zespół interdyscyplinarny w myśl nowych przepisów stanowi ważny element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład zespołu powołanego przez wójta powinni wchodzić przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić kuratorzy sądowi, oraz prokuratorzy i przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze, których zadaniem jest opracowywanie i realizacja plan pomocy dla konkretnej rodziny, w której jest stosowana przemoc.

Profesjonaliści w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego mają ze sobą w sposób skoordynowany współpracować, w celu lepszego i bardziej skutecznego reagowania na przemoc. Jest to możliwe dzięki łączeniu kompetencji poszczególnych służb, co z kolei wpływa na większą efektywność pomocy udzielanej osobom krzywdzonym przez najbliższych.

Praca w Zespołach Interdyscyplinarnych wiąże się z realizacją zadań wynikających z procedury "Niebieskiej Karty". Zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o każdym przypadku przemocy, który wymagał uruchomienia tej procedury, powinien być informowany przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego. Ustawa wprowadza obligatoryjnie procedurę "Niebieskiej Karty" do praktyki działania policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

W Gminie Opatówek od 2011r. działa Zespół Interdyscyplinarny, który ma za zadanie monitorowanie zjawiska przemocy domowej, integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów działających na terenie Gminy, a także specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Szczegółowe zadania Zespołu Interdyscyplinarnego dotyczą :

1. Diagnozowania problemu przemocy w rodzinie.
2. Podejmowania działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie.
3. Inicjowania interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.
4. Rozpowszechniania informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.
5. Inicjowania działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach Zespołu są tworzone grupy robocze, które pracują na rzecz konkretnych rodzin doświadczających przemocy.

W 2011 roku zostały założone 4 Niebieskie Karty, w tym : w 1 przypadku osobą stosującą przemoc była kobieta, w 3 przypadkach byli to mężczyźni. Z symptomem problemu alkoholowego w rodzinie zostały założone 3-y N.K.

W 2012 r. do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 16 Niebieskich Kart, w tym w 1 przypadku osobą stosującą przemoc była kobieta, w 15 sprawach osobami stosującymi przemoc byli mężczyźni. Symptom problemu z nadużywaniem alkoholu dotyczył 11 założonych N.K.

W 2013 roku zostało założonych 6 Niebieskich Kart, z tego w 1 przypadku sprawcą przemocy była kobieta, a w 5 - mężczyźni. 4 Niebieskie Karty były związane z problemem alkoholowym.

W 2014 roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły 4 niebieskie Karty, w trzech przypadkach osobami doznającymi zachowań przemocowych były kobiety, w jednym przypadku Niebieska Karta została założona na wniosek mężczyzny. W 2 w dwóch przypadkach założenie Niebieskiej Karty wiązało się z problemami alkoholowymi. W 2015 r. - do listopada zostały założone 4 Niebieskie Karty, w trzech przypadkach sprawcami przemocy są mężczyźni, w jednym przypadku jest kobieta, w jednej rodzinie występuje problem alkoholowy.

Na podstawie założonych Niebieskich Kart zostały utworzone grupy robocze w skład których zostali powołani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i inne osoby pracujące z rodzinami tj. pracownicy socjalni, specjaliści pracy socjalnej, dzielnicowi Komisariatu Policji w Opatówku, kierownik Świetlicy Środowiskowej, psychologowie.

W monitorowaniu zjawiska przemocy w rodzinie brali udział : Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku, Komisariat Policji w Opatówku oraz inne instytucje w Gminie, W ramach lokalnej współpracy kierunek działań dotyczył:

1. Rozwoju profilaktyki, jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie.
2. Zmianę świadomości społeczeństwa.
3. Skuteczną ochronę ofiar przemocy, w tym w szczególności dzieci.
4. Stworzenie procedur współpracy pomiędzy instytucjami ułatwiających izolację sprawców od ofiar.
5. Zmianę postaw osób stosujących przemoc w rodzinie przez motywowanie ich do poddania się oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym

III. Podstawa prawna Programu

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390 ze zm.) .

2. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015r., poz. 1286 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015r., poz. 163 ze zm.).
4. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
5. Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 - 2020.
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22.10.2010r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie /(Dz. U. z 2010r. nr 201 poz. 1334).
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U.2011r. nr 81 poz. 4480).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13.09.2011r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy " Niebieska Karta" (Dz. U. z 2011r nr 209. poz. 1245).
9. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatówek na lata 2011- 2020.

IV. Zasady działania Programu

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Program oparty jest na zasadach:

1. wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014r., poz. 1118 ze zm. oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U.z 2015r., poz.163 ze zm.), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwom,
2. jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
3. szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

V. Cel główny Programu

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zmniejszanie rozmiarów przemocy w rodzinach Gminy Opatówek, stworzenie wsparcia i profesjonalnej pomocy zmierzającej do zwiększenia dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy dla osób uwikłanych w przemoc, zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VI. Cele szczegółowe Programu:

- 1/ Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- 2/ Zwiększenie dostępności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 3/ Zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie kompleksowej pomocy.
- 4/ Dostosowanie istniejącej lub utworzenie nowej infrastruktury instytucjonalnej oraz zasobów na potrzeby działań profilaktycznych lub pomocowych dla ofiar przemocy domowej.
- 5/ Zintegrowanie środowisk oraz zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników jednostek, służb oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- 6/ Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.

VII. Adresaci Programu

- a) osoby doznające przemocy,
- b) rodzice i opiekunowie krzywdzonych dzieci,
- c) rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy,
- d) przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami dotkniętymi przemocą (pedagog, psycholog, nauczyciel, terapeuta, pracownik socjalny, kurator sądowy, duchowny, pracownik Sądu Rodzinnego, policjant, wychowawca, socjolog, pracownik służby zdrowia, prokurator),
- e) przedstawiciele władz lokalnych (radni, sołtysi),
- f) uczniowie szkół,
- g) społeczeństwo lokalne.

VIII. Prognozowane efekty Programu

1. Zwiększenie dostępności i skuteczności różnorodnych form pomocy, w tym zorganizowanych dla osób uwikłanych w przemoc.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie, w tym spadek liczby rodzin, w których podejmowano wielokrotne interwencje.
3. Pogłębienie wiedzy i świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej oraz służb wspierających rodziny doznające przemocy.

IX. Założenia Programu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie nastawiony jest w głównej mierze na działania profilaktyczne oraz bezpośrednią pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwrażliwieniem na przemoc stosowaną wobec dzieci.

Profilaktyka prowadzona będzie na 3 poziomach:

- 1 profilaktyka pierwszorzędowa - adresowana do grupy niskiego ryzyka. Obejmuje dwa cele: upowszechnianie informacji na temat przemocy domowej, poprzez realizację programów profilaktycznych (edukacyjne) dla rodziców, dzieci, ukazywanie się artykułów w prasie, organizacje kampanii lokalnej itp.)
- 2 profilaktyka drugorzędowa - adresowana do grup podwyższonego ryzyka. Celem działań jest ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji, (poradnictwo rodzinne, itp.),
- 3 profilaktyka trzeciorzędowa- adresowana jest do grupy wysokiego ryzyka. Ma ona na celu przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu przemocowego oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie. Im głębszy poziom profilaktyki, tym większe są koszty i tym mniejsza skuteczność. Głównym założeniem programu jest wspieranie działań profilaktycznych oraz upowszechnienie wiedzy o przemocy domowej.

Założenia szczegółowe:

- zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców Gminy Opatówek wobec zjawiska przemocy,
- promowanie wartości rodziny i wychowania bez przemocy,
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie.

Zasadą nadrzędną programu jest integracja z podmiotami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie: ośrodki pomocy społecznej, szkoły, sądy, policja, stowarzyszenia, poprzez tworzenie wspólnych projektów, pracę w zespole interdyscyplinarnym i grupach roboczych.

X. Termin realizacji Programu

Program realizowany będzie w okresie od 1 stycznia 2016r. do 31 grudnia 2018r.

XI. Realizatorzy Programu

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt.1 ;

ZADANIA WŁASNE GMINY OBOWIĄZKOWE to :

"opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób rodzin z grup szczególnego ryzyka".

W Gminie Opatówek bezpośrednim realizatorem programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku.

Ośrodek za pomocą istniejącego Zespołu Interdyscyplinarnego włączył w poszczególne działania instytucje oraz osoby, które zawarły porozumienie o współpracy w ramach koalicji lokalnej.

W skład koalicji lokalnej wchodzi:

- 1/ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Opatówek
- 2/ Komenda Miejska Policji w Kaliszu ul. Jasna 1
- 3/ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu ul. Pl. Św. Józefa 5
- 4/ Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Chełmcach
- 5/ Zespół Szkół w Rajsku
- 6/ Gimnazjum im. Agatona i Stefana Gillerów w Opatówku
- 7/ Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku
- 8/ Gminny Ośrodek Zdrowia w Opatówku
- 9/ Fundacja Haliny Sroczyńskiej

Ponadto Prezes Sądu Rejonowego w Kaliszu oddelegował do prac Zespołu Interdyscyplinarnego w Opatówku kuratora zawodowego oraz kuratora społecznego.

XII. Dostępne dane liczbowe na temat zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Opatówek w latach 2012 -2014

Rada Gminy Opatówek w dniu 30 grudnia 2010r. Uchwała nr 17/10 przyjęła jednogłośnie do realizacji Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatówek na lata 2011-2020. Przeprowadzona wówczas diagnoza problemów społecznych wykazała szereg zagadnień społecznych, które dominują w Gminie Opatówek, oraz te które w przyszłości mogą stać się dla wszystkich mieszkańców kluczową kwestią do rozwiązania na najbliższe lata. Jedną z kwestii jest problem przemocy w rodzinie. Na terenie gminy Opatówek przemoc występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu i niskimi dochodami.

Z posiadanych informacji oraz podejmowanych interdyscyplinarnych działań w zakresie profilaktyki, upowszechniania wiedzy na temat „walki” z przemocą można stwierdzić, iż pomimo tych działań tylko bardzo zdeterminowane osoby doświadczające przemocy decydują się na jej przerwanie i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

1. Dane z Posterunku Policji w Opatówku

Z danych Posterunku Policji w Opatówku - który jest jednostką bezpośrednio podległą Komendzie Miejskiej Policji w Kaliszu wynika, że w okresie 2012- 2014r. wszczęto i przeprowadzono postępowanie przygotowawcze i czynności operacyjno - wykrywcze w następujących kategoriach: rozbój, kradzież z włamaniem, kradzież cudzej rzeczy, przywłaszczenie mienia, uszkodzenie mienia, oszustwo o charakterze gospodarczym, bójka i pobicie, uszkodzenie ciała, groźby karalne, psychiczne i fizyczne znęcanie się nad rodziną, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, przestępstwa drogowe, przestępstwa z ustawy o narkomanii, przestępstwa z Ustawy o ochronie zwierząt.

W latach 2012 - 2014 ujawniono przez Komisariat Policji w Opatówku:

UJAWNIONO przez Komisariat Policji w Opatówku	Rok 2012	ROK 2013	ROK 2014
PRZESTĘPSTWA			
Art. 207 § 1kk			
Interwencje ogółem :	196	351	402
w tym związane z prowadzoną procedurą N.K	16	3	5

2. Dane z GOPS w Opatówku

Sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatówku ujawniają fakt występowania problemu przemocy wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej. W latach 2011-2014 i nadal udzielono różnorodnych form wsparcia środowiskom, w których zdiagnozowano problem przemocy domowej. Nadal jednak wiele przypadków przemocy w rodzinie nie zgłaszanych pracownikom, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz braku możliwości oddziaływań na sprawców przemocy. W 2013 roku z poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, rodzinnego) pomocą objęto 108 rodzin (300 osób w rodzinach), z interwencji kryzysowej skorzystała 1 rodzina (5 osób w rodzinie), pracą socjalną objęto 367 rodzin (1.000 osób w tych rodzinach). W 2014r. z poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, rodzinnego) pomocą objęto 124 rodziny (303 osoby w tych rodzinach), z interwencji kryzysowych skorzystała 1 rodzina (2 osoby w tej rodzinie), natomiast pracą socjalną objęto 355 rodzin (871 osób w rodzinach).

XIII. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie

Pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek świadczyć: Gmina, Policja, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Służba Zdrowia, Świetlica Środowiskowa, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

GMINA - GOPS- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- Szkoły

1. Pomoc psychologiczna
2. Pomoc terapeutyczna
3. Pomoc socjoterapeutyczna
4. Pomoc prawna
5. Pomoc pedagogiczna
6. Prowadzenie Świetlic Środowiskowych
7. Pomoc socjalna
8. Grupy wsparcia
9. Pomoc w załatwieniu spraw urzędowych
10. Utworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych

POLICJA

Policja jest zobowiązana do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. To właśnie Policjanci najczęściej interweniują bezpośrednio w sytuacji przemocy. Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego też interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił pomiędzy sprawcą, a ofiarą oraz umożliwienie ofiarom uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb.

To Policjant często jako pierwszy ma kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmuje zawiadomienie o przestępstwie, uruchamia procedurę „Niebieskie Karty”, poucza o przysługujących ofercie prawach, informuje o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym tj. schroniskach, placówkach psychologiczno- pedagogicznych , Centrach Interwencji Kryzysowej itp.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom- rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomocy Społecznej udziela się min.: w przypadku: ubóstwa, alkoholizmu w rodzinie, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Każda z tych sytuacji może sprzyjać występowaniu przemocy lub z niej wynikać.

Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien:

- przeprowadzić wywiad środowiskowy
- przygotować plan pomocy
- udzielić pomocy finansowej, prawnej, psychologicznej , terapeutycznej
- w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, umieścić w schronisku oraz za zgodą osoby poszkodowanej zwrócić się do Policji o pomoc
- udzielić pomocy w skierowaniu do Sądu , Kuratora Sądowego
- uruchamiać i prowadzić procedurę " Niebieskie Karty "

OCHRONA ZDROWIA

Zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta, a ponieważ przemoc często towarzyszą wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zawsze występują uszkodzenia zdrowia psychicznego, dlatego też zjawisko przemocy w rodzinie kwalifikuje się do zakresu objętego świadczeniami zdrowotnymi. To właśnie lekarz może wydać zaświadczenie o odniesionych obrażeniach (obdukcja), podać informacje o możliwościach szukania pomocy. na przedstawicielach tej instytucji spoczywa obowiązek rozpoznania sygnałów świadczących o przemoc, uruchomienie procedury „ niebieskie Karty", powiadomienie policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, w sytuacji dotyczących dzieci - wystąpienie do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny, występowanie w roli biegłego, informowanie o możliwości zrobienia obdukcji.

OŚWIATA

Do przedstawiciele oświaty należy : rozpoznawanie sygnałów świadczących o tym, że dziecko jest krzywdzone lub zaniedbywane, uruchomienie procedury „ Niebieskie Karty", utrzymywanie stałego kontaktu z rodzina dziecka, wystąpienie do sądu o wgląd w sytuację rodziny, powiadomienie organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki.

XIV. Główne i szczegółowe działania w Gminie

Główne zadania :

1. Zapobieganie występowania przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej.
2. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.
4. Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy.

SZCZEGÓŁOWE DZIAŁANIA W GMINIE:

Cel 1 Systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie realizowane będzie poprzez następujące zadania:

- 1/ upowszechnianie informacji na temat przemocy w rodzinie,
- 2/ organizację lokalnych kampanii społecznych lub współudział w organizacji kampanii o zasięgu powiatowym, wojewódzkim lub krajowym ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- 3/ prowadzenie akcji informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy ze strony instytucji gminnych lub innych obejmujących swym zasięgiem teren gminy,
- 4/ profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych poprzez inicjowanie artykułów w prasie lokalnej (Wiadomościach Gminnych), plakaty, ulotki, broszury,
- 5/ prowadzenie edukacji w zakresie interdyscyplinarnej pracy służb: prowadzenie szkoleń i konferencji, opracowanie i wydawanie broszur, ulotek,
- 6/ korzystanie z doświadczeń innych gmin, realizujących opracowane i wdrożone przez siebie lokalne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel 2 Zwiększenie dostępności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowany będzie poprzez następujące zadania:

- 1/ realizację programów profilaktycznych w placówkach oświatowych, służby zdrowia oraz wsparcia dziennego,
- 2/ realizację szkoleń nastawionych na umiejętności wychowawcze rodziców,
- 3/ wczesne rozpoznanie i reagowanie na sytuacje, w których istnieje podejrzenie występowania przemocy domowej,
- 4/ edukację dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją oraz rówieśników (zajęcia informacyjno- edukacyjne, wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjającym zachowaniom nieagresywnym, realizacja programów szkoleniowych w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy,
- 5/ promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądanych wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację zajęć psychoedukacyjnych wdrażających umiejętności społecznych
- 6/ organizacja wywiadówek profilaktycznych w szkołach na temat agresji i przemocy rówieśniczej.

Cel 3 Zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie, kompleksowej pomocy realizowany będzie poprzez następujące zadania:

- 1/ Przyjmowanie wszystkich zgłoszeń i wniosków dotyczących przemocy domowej i uruchomienie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- 2/ udzielanie natychmiastowej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci oraz osób starszych,
- 3/ wspieranie programów interwencyjnych, psychoedukacyjnych i innych dla dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy domowej,
- 4/ wspieranie działań osłonowych pomocy społecznej zapewniających bezpieczeństwo socjalne ofiarom przemocy domowej,
- 5/ prowadzenie rozmów z ofiarami i sprawcami przemocy zgodnie z zapisami Niebieskiej Karty,
- 6/ występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowania przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
- 7/ motywowanie i kierowanie sprawców przemocy do wzięcia udziału w programach korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej,
- 8/ zapewnienie schronienia dla ofiar przemocy (CIK, Schronisko itp.),
- 9/ poszukiwanie możliwości tworzenia pomieszczeń tymczasowych w zasobach gminy w celu stworzenia warunków do realizacji egzekucji kary sprawców przemocy
- 10/ zapewnienie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, socjologicznej, pedagogicznej, prawnej,
- 11/ prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych dla ofiar przemocy

Cel 4 Dostosowanie istniejącej lub utworzenie nowej infrastruktury instytucjonalnej oraz

zasobów na potrzeby działań profilaktycznych lub pomocowych dla ofiar przemocy domowej realizowany będzie poprzez następujące zadania :

- 1/ przeprowadzenie szczegółowej diagnozy potrzeb i zasobów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2/ pozyskiwanie środków na tworzenie nowej infrastruktury lub dostosowanie istniejącej na potrzeby działań profilaktycznych lub pomocowych,

Cel 5 Zintegrowanie środowisk oraz zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników jednostek, służb oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie realizowany będzie poprzez następujące zadania

- 1/ szkolenia dla osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie , w tym szkolenia specjalistyczne dla pracowników Policji, pracowników socjalnych GOPS, asystentów rodziny, pracowników służby zdrowia, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych, nauczycieli (jak udzielić wsparcia, w jaki sposób kierować ofiary przemocy do różnych instytucji, wzmacnianie konserwatywnych zachowań i postaw, z zakresu psychologii i konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją., szkolenia i konferencje nt. procedury " Niebieskiej Karty",

- 2/ opracowanie i wdrożenie

procedur oraz standardów współpracy jednostek, służb oraz innych organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

- 3/ wprowadzenie superwizji dla osób pracujących bezpośrednio z ofiarami lub sprawcami przemocy domowej (osoby tworzące system przeciwdziałania przemocy w rodzinie).

W celu realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy obsługę organizacyjno - techniczną, zakup materiałów i sprzętu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku.

XV. Ewaluacja

Program będzie podlegał ewaluacji poprzez sprawozdawczość roczną. Podstawowymi wskaźnikami służącymi ewaluacji Programu będą sprawozdania z prac Grup roboczych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

XVI. Źródła finansowania

1. Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy są środki własne gminy.
2. Źródłem finansowania Programu mogą być środki z Funduszy pomocowych oraz środki budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizację różnych programów, jak również dodatkowo środki zewnętrzne z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

UZASADNIENIE

**do Uchwały Nr 111/15
Rady Gminy Opatówek
z dnia 11 grudnia 2015r.**

w sprawie: przyjęcia do realizacji na lata 2016-2018 Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie - program wchodzący w skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązała gminy do podejmowania działań zmierzających do wspierania przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie negatywnych następstw przemocy w życiu rodzinnym i społecznym poprzez tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Prowadzenie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie należy do zadań własnych gmin i realizowane jest w postaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie uchwalanego przez Radę Gminy- program wchodzący w skład Gminnej Strategii i Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W związku z powyższym wywołanie niniejszej uchwały jest uzasadnione.